

Latvijas reģionālā nevienlīdzības izaicinājumi pārvaldībā un plānošanā

Juris
Paiders

12.09.2023. Valsts prezidenta Egara Kriņģevica vizīte Daivu novada zemnieku saimniecības "Kotni" apmeklējums. Foto autors: Ilmārs Znotiņš, Valsts prezidenta kanceleja.

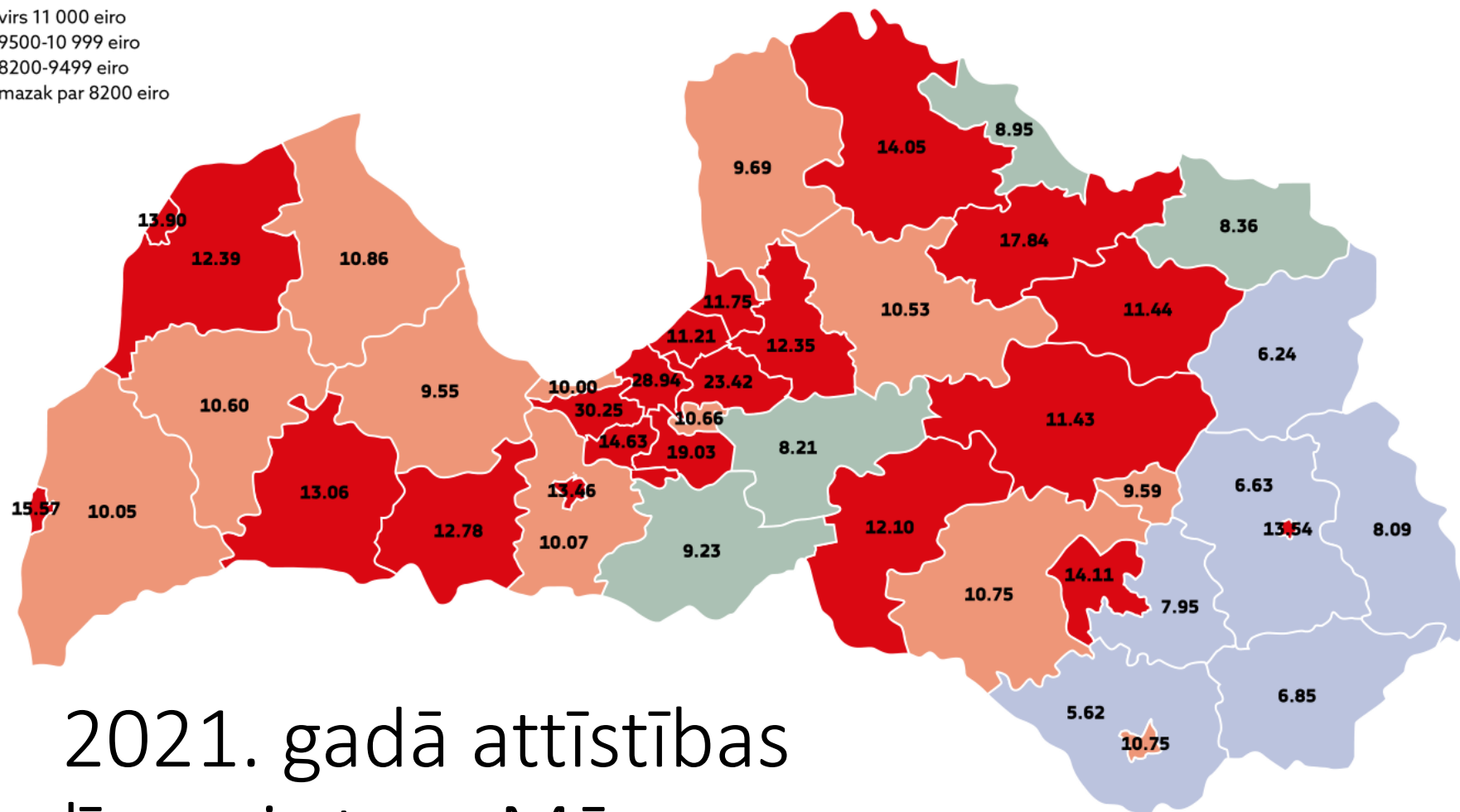
CSP ir sākusi publiskot iekšzemes kopprodukta (IKP) datus par Latvijas administratīvā iedalījuma vienībām.

- 2021. gadā vislielākais IKP uz vienu iedzīvotāju bija Mārupes novadā - 30,2 tūkstoši eiro, tad sekoja Rīga ar 28,9 tūkstošiem eiro, bet trešajā vietā bija Ropažu novads -23,4 tūkstoši eiro. Virs Latvijas vidējā IKP uz vienu iedzīvotāju 17,7 tūkstoši eiro vēl bija tikai Valmiera, Ķekavas un Smiltenes novados. Visām pārējām Latvijas administratīvajām vienībām IKP uz vienu iedzīvotāju 2021. gadā bija zem Latvijas vidējā. Jūrmalā un Ogrē, kā arī Limbažu, Varakļānu, Tukuma, , Bauskas, Valkas, Alūksnes, Ogres un Ludzas novados vidējais IKP uz vienu iedzīvotāju bija zem 10 tūkstošiem eiro, bet Preiļu, Krāslavas, Rēzeknes, Balvu un Augšdaugavas novados vidējais IKP uz vienu iedzīvotāju bija zem 8 tūkstošiem eiro.

KP uz vienu iedzīvotāju reģionos, valstspilsētās un novados 2021. gadā

aktiskajās cenās (pēc administratīvi teritoriālās reformas 2021. g.), tūkst. eiro

- virs 11 000 eiro
- 9500-10 999 eiro
- 8200-9499 eiro
- mazāk par 8200 eiro

2021. gadā attīstības līmeņi starp Mārupes un Augšdaugavas novadiem atšķīrās 5,4 reizes.

IKP izmaiņas salīdzinot ar Latvijas vidējo

- Pieņemot Latvijas vidējās IKP izmaiņas starp 2018. un 2021. gadu par 100%, vislielākais pieaugums šajā laikā bija Varakļānu novadā (149,4%). Nozīmīgu izaugsmi virs Latvijas vidējā šajā laikā nodemonstrēja Ādažu (130,2%), Smiltenes (120,7%), Krāslavas (116,9%), Līvānu (116,5%), Kuldīgas (115,4%), Dobeles (114,2%), Bauskas (113,4%), Saldus (113,4%), Aizkraukles (113,2%), Ropažu (112,0%), Gulbenes (111,4%), Jēkabpils (110,3%) un Jelgavas (110,2%) novadi, kā arī Rēzekne (116,4%) un Daugavpils (110,8%) valstspilsētas. Par 5 līdz 10 procentiem virs vidējās Latvijas izaugsmes palielinājās Augšdaugavas, Madonas, Dienvidkurzemes, Talsu, Valmieras un Cēsu novadu, kā arī Valmieras, Liepājas, Jēkabpils un Jelgavas valstspilsētu IKP.

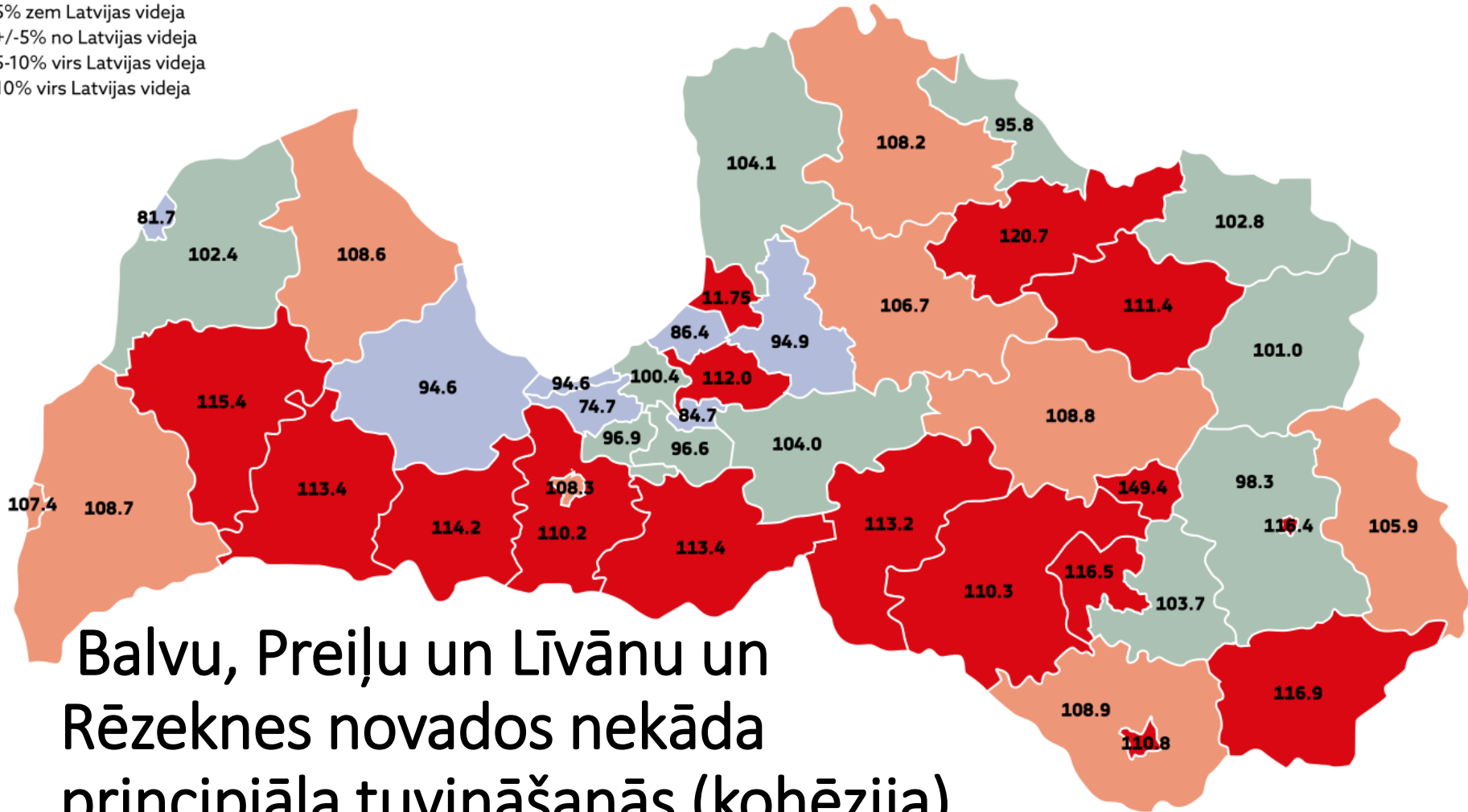
IKP izmaiņas salīdzinot ar Latvijas vidējo 2

- Limbažu, Ogres, Preiļu, Alūksnes, Ventspils, Balvu, Rēzeknes, Olaines, Ķekavas un Valkas novados, kā arī Rīgā un Ogrē IKP izaugsme (vērtējot pēc bruto pievienotās vērtības izmaiņām) bija aptuveni atbilstoši Latvijas vidējai izaugsmei. Savukārt Jūrmalā un Ventspilī, kā arī Siguldas, Tukuma, Saulkrastu, Salaspils un Mārupes novados šajā laikā ekonomiskā izaugsme ievērojami atpalika no Latvijas vidējā pieauguma.
- Jāatzīmē, ka Ventspils pilsētā un Mārupes novadā šajā laikā IKP apjoms uz vienu iedzīvotāju pat samazinājās, nevis pieauga. Savukārt, vērtējot Latgales iespējas panākt ekonomiskā attīstībā pārējo Latviju, ir jāsecina, ka starp 2018. un 2021. gadu kaut cik nozīmīgs progress bija vērojams Daugavpils un Rēzeknes pilsētās, kā arī Krāslavas novadā.

Bruto pievienotā vērtības izmaiņas Latvijas novados un pilsētās

Vidēji Latvijā 2018/2021=100%

- 5% zem Latvijas videja
- +/-5% no Latvijas videja
- 5-10% virs Latvijas videja
- 10% virs Latvijas videja

Balvu, Preiļu un Līvānu un Rēzeknes novados nekāda principiāla tuvināšanās (kohēzija) nav notikusi, ekonomiskā plaisha ar attīstītāko Latvijas daļu ir saglabājusies tāda pat, kāda tā bija.

Avots: CSP, aritmetiski aprēķini

Latvijas novadu IKP uz vienu iedzīvotāju uz pasaules fona

- Dienvidkorejas IKP uz vienu iedzīvotāju 2021. gadā bija 29,7 tūkstoši eiro, bet Mārupes novadā 30,2 tūkstoši eiro.
- Mārupes IKP uz vienu iedzīvotāju 2021. gadā bija atbilstošs ES vidējam lieluma, kā arī Itālija, Dienvidkoreja, Malta, Kipra un Kuveita vidējam IKP uz vienu iedzīvotāju. Savukārt Rīgas IKP uz vienu iedzīvotāju 2021. gadā bija atbilstošs Itālija, Dienvidkoreja., Malta, Kipra, Kuveita, Bruneja un Spānijas IKP uz vienu iedzīvotāju.
- Rīgas vidējais IKP uz vienu iedzīvotāju 2021. gadā bija lielāks nekā vidēji Slovēnijā, Igaunijā, Bahreinā un Čehijā

Latīņamerikas un Arābu pasaules vidējais IKP uz vienu iedzīvotāju ir atrodamas tepat Latvijā –Latgalē

- Daugavpils, Jūrmalas vai Saulkrastu, Gulbenes, Madonas, Ādažu, Talsu, Jēkabpils, Salaspils, Kuldīgas, Cēsu, Jelgavas un Dienvidkurzemes novadu IKP uz vienu iedzīvotāju ir kā Krievijā un Ķīnā.
- Krāslavas, Rēzeknes un Balvu novados IKP uz vienu iedzīvotāju ir tāds pats kā Baltkrievijā, bet Augšdaugavas novadā pat zemāks. Augšdaugavas novadā vidējais IKP uz vienu iedzīvotāju līmenis ir kaut kur pa vidu starp Baltkrieviju un Moldovu.

Starp ES vidējo un Albāniju

- Ievietojot Latvijas reģionālās nevienlīdzības mērogu pasaules kartē mēs iegūsim platu joslu no Eiropas Savienības vidējā, no Itālijas, Dienvidkorejas, Maltas, Kipras un Kuveitas vidējā IKP uz vienu iedzīvotāju līdz pat zemākai robežai, kurā ir Arābu pasaules vidējais un tādas valstis kā Albānija, Kolumbija, Māršala salas un Beliza. Turklāt vēl pirms dažiem gadiem Augšdaugavas mīnus 10% robežās ietilpa tādas valstis kā Ekvadora, Paragvaja, Lībija, Azerbaidžāna, Tuvalu un Moldova.

Igaunijas
apriņķu
(maakond)
IKP uz vienu
iedzīvotāju
2021. g.,
tūkstoši eiro

Dati: stat.ee

	IKP tūkstoši uz iedzīvotāju
Igaunija	23,42
Tallinn	34,56
Tartu	27,48
Harju bez Tallinas	21,56
Järva	17,05
Viljandi	16,84
Ida-Viru	16,55
Tartu bez Tartu	16,51
Pärnu	15,91
Lääne-Viru	15,60
Hiiu	14,90
Võru	14,70
Jõgeva	14,12
Saare	13,97
Rapla	13,74
Lääne	13,64
Valga	13,22
Põlva	12,08

Lietuvos rėjonu IKP uz vienu iedzīvotāju 2021. g., tūkstoši eiro

Republic of Lithuania	20,10
Vilnius county	29,90
Kaunas county	20,50
Klaipėda county	18,40
Central and Western	16,10
Šiauliai county	15,00
Panevėžys county	14,10
Telšiai county	14,00
Marijampolė county	11,90
Utena county	11,60
Alytus county	11,50
Tauragė county	11,00

Oficialiosios statistikos
portalas

<https://osp.stat.gov.lt>

Apvienotā Karaliste	39,64
AAE	37,50
Francija	36,94
Andora	35,58
Japāna	33,69
Tallina	34,56
Eiropas Savienība	32,75
Itālija	30,83
Mārupes novads	30,248
Viļņa	29,90
Dienvīdkoreja	29,72
Malta	29,50
Rīga	28,943
Kipra	27,70
Tartu	27,48
Kuveita	27,34
Bruneja	26,60
Spānija	25,79

Baltijas
attīstītāko
teritoriju IKP
uz vienu
iedzīvotāju
2021. g.
pasaules kartē
(tūkstoši eiro)

Rumānija	12,64
Aizkraukles novads	12,10
Põlva	12,08
Marijampolē county	11,90
Utena county	11,60
Alytus county	11,50
Gulbenes novads	11,44
Madonas novads	11,43
Ādažu novads	11,21
Tauragē county	11,00
Seišelu salas	10,96
Talsu novads	10,86
Jēkabpils novads	10,75
Daugavpils	10,75
Ķīna	10,67
Salaspils novads	10,66
Kostarika	10,66
Krievija	10,60
Pasaule	10,46
Bulgārija	10,34

Lietuvas un Igaunijas mazāk attīstītāko teritoriju IKP uz vienu iedzīvotāju 2021. g. pasaules kartē (tūkstoši eiro)

Secinājumi

- Starptautiski salīdzinājumi ļauj izprast Latvijas pārvaldes lielāko problēmu. Latvijas vadoši ministri un politiķi augstākie ierēdņi, pasta un dzelzceļa vadība, kas pārvietojas tikai starp Rīgu un Mārupes novadu (lidosta Rīga ir Mārupes novadā), jau dzīvo un jūtās kā Tokijā, Seulā vai Romā.
- Savukārt Augšdaugavas novada IKP uz vienu iedzīvotāju atpaliek pat no Baltkrievijas IKP uz vienu iedzīvotāju, līdz ar to šajās teritorijās nozīmīga problēma ir slēgtās skolas un likvidētās pasta nodaļas, interneta un finanšu pakalpojumu un pat vienkārša veikala pieejamība u.c.

Ir divas Latvijas. Ir Rīgas un Pierīgas Latvija
un tad ir otra – pārējā Latvija, kuras
iespējams viena otru vairāk nesaprot

05.03.2024. Ministru prezidente Evika Siliņa tiekas ar protestējošiem lauksaimniekiem un mežsaimniekiem pie Ministru kabineta. Foto: Gatis Rozenfelds, Valsts kanceleja

Darba rezultāti un metodikas apraksts ir publicēti

- Paiders J. (2024) Mārupes novada attīstība ir Japānas un ES vidējā līmenī. *Dienas Bizness* nr. 8 (6194). 16.-23.lpp..

Paldies par uzmanību! Jautājumi?

NAV ZEMNEKS
NAV ĒDIENS
NAV NĀKOTNES

05.03.2024. Ministru prezidente Evika Silina tiekas ar protestejošiem lauksaimniekiem un mežsaimniekiem pie Ministru kabineta. Foto: Gatis Rozenfelds, Valsts kanceleja